

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף לב

נמרא: מני מתניתין: משנתנו הסוברת שהנודר ועבר על נזירותו מונה את ימי הנזירות כולל הימים שעבר בהם – אינה כדעת רבי יוסי ואינה כדעת רבנן. לדעת רבנן אין נזקקים להקריב את קרבנותיו (וכן להתיר לו את נזירותו אם בא להישאל עליה) אלא אם כן ימנה מחדש את הימים שעבר בהם על הנזירות (כגון נדר מאה יום ועבר על הנזירות שישים יום, עליו למנות סה"כ מאה ושישים יום) לדעת רבי יוסי עליו למנות רק שלושים יום (כגון נדר מאה יום ועבר על הנזירות שישים יום, עליו למנות סה"כ מאה ושלושים יום).

אי רבנן קשיא נזירות מרובה אי רבי יוסי קשיא נזירות מועטת (כגירסת הרא"ש): לדעת רבנן דברי המשנה קשים בכל מקרה (אפילו בנזירות מרובה משלושים יום) - מדוע הוא מונה את הימים שעבר עליהם? ולדעת רבי יוסי קשה באופן שנדר נזירות מועטת דהיינו שלושים יום ועבר עליה - מדוע אינו מונה מחדש את הימים שעבר עליהם? (אמנם אם היה נודר נזירות מרובה משלושים יום, היה אפשר לפרש את דברי המשנה שהוא מונה את מקצת הימים שעבר עליהם. כגון שנדר מאה יום ועבר על הנזירות שישים יום, עליו למנות מתוכם רק שלשים יום לנזירות ולהוסיף שלושים יום חדשים).

תירוץ: איבעית תימא רבי יוסי: אם תרצה ליישב את המשנה כדעת רבי יוסי – עליך לומר שבמשנה מדובר בנזירות מרובה והכוונה היא 'מונה מקצת מהימים משעה שנדר' דהיינו כגון שנדר מאה יום ומתוכם עבר על הנזירות שישים יום - מונה שלושים מתוכם לנזירות וכנ"ל.

איבעית תימא רבנן: עליך לפרש את דברי המשנה 'מונה משעה שנדר' דהיינו 'כמשעה שנדר', כלומר מונה את כל הימים שעבר על הנזירות מחדש כאילו נדר עכשיו את הנזירות!

*

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

למדנו במשנה: אם החכם פסק לו שקבלת הנזירות לא היתה טובה והוא אינו נזיר, והיתה לו בהמה שכבר הפריש אותה לקרבן הנזירות - היא חוזרת לרעות בעדר, משום שהתברר שהיא חולין ואין בה קדושה כלל. ועל מקרה זה אמרו בית הלל לבית שמאי האם אתם לא מודים לנו שזהו 'הקדש בטעות'?

א"ר ירמיה מדבית שמאי נשמע לדבית הלל: מדברי בית שמאי בענין הקדש בטעות - נלמד לדעתם של בית הלל בענין תמורה בטעות.

הרי לדעת בית שמאי 'הקדש בטעות הוא הקדש', ובכל אופן הם סוברים שהנשאל לחכם ופסק לו שלא חלה עליו נזירות - הקרבן שהפריש לנזירות בטעות לא חל. משום שכל הנזירות התבטלה למפרע וממילא אין כאן שייכות לקרבן נזירות.

כך גם לבית הלל הסוברים ש'תמורה בטעות היא תמורה', אם ישאל הבעלים על הקרבן ויתירו לו את הנדר והבהמה תצא לחולין - ממילא גם התמורה תצא לחולין. משום שדוקא כאשר עיקר ההקדש נמצא בעולם (כלומר הקרבן עצמו) חלה התמורה שלו - אפילו בטעות, אבל אם עיקר ההקדש עצמו לא בעולם (דהיינו שהקרבן עצמו הותר והוא חולין) גם התמורה היא חולין. משום שכבר אין כאן שייכות של תמורת הקדש כי אין כבר הקדש.

*

למדנו במשנה: בית שמאי משיבים לבית הלל: הרי אתם מודים שאדם שעשה מעשר בהמה (= הפרשת אחד מתוך עשר בהמות בכל שנה. הבהמות נספרות כשכל עשירית נצבעת בשבט אדום) וטעה וקרא לבהמה התשיעית 'עשר', או שקרא לבהמה העשירית במספר 'תשע', או שקרא לבהמה האחד-עשר 'עשר' - שהם קדושות. ואם כן מוכח שהקדש בטעות הוא הקדש?

אמרו להם בית הלל: שם זו גזירת הכתוב שהוא מקדש את הסמוך לו בלבד. שהרי אם יניח את השבט על השמיני או על שניים עשר לא היה מקדש אותם כי 'הקדש בטעות לא הוא הקדש'.

איתמר מעשר: מעשר בהמה שנעשה שלא כהלכה, כגון שקרא לתשיעי 'עשירי' - לדעת רב נחמן דוקא כשנעשה בטעות חל ההקדש על התשיעי, אבל אם עשה זאת בכוונה לא. לדעת רב חסדא ורבה בר רב הונא אפילו בטעות הוא נהיה קדוש, וכל שכן כשעשה זאת בכוונה.

רבא מקשה לרב נחמן: מדוע בית הלל ענו לבית שמאי מהשמיני והאחד עשר, ו'שתקו להם' מהמקרה של תשיעי עצמו (וכן עשירי ואחד עשר)? כלומר מדוע הם לא ענו להם 'מיניה וביה' מהתשיעי עצמו שאין ראייה מבכור להקדש - משום שבכור הוא דווקא בטעות ולא בכונה, ואילו 'הקדש' נעשה בכונה. ואם כן זוהי גזירת הכתוב מיוחדת בבכור, ואין ללמוד ממנה להקדש ש'הקדש בטעות הוא הקדש'?

תירוץ: אמר רב שימי בר אשי: כי אז היו בית שמאי משיבים להם: הרי זה קל וחומר - אם בכור שאינו חל בכונה חל בטעות, הקדש שחל בכונה אינו דין שיחול בטעות? ולא היא: רב שימי בר אשי דוחה את דבריו שאין זה קל וחומר נכון. כי כל הדין של 'הקדש' יכול לחול רק מדעת הבעלים (כנאמר 'איש כי יקדש את ביתו' משמע מדעתו) ולכן הוא לא חל בטעות, ודוקא בבכור יש גזירת הכתוב מיוחדת שהוא חל בטעות.

משנה: מי שנדר בנייר: הוא קיבל על עצמו נזירות על סמך הבהמות שהיו ברשותו, ולאחר מכן הלך להביא את הבהמות וגילה שהן נגנבו. ובעקבות כך הוא מתחרט על קבלת הנזירות, ובא לחכם בכדי שיתיר לו את הנזירות ב'פתח' הזה: אילו הייתי יודע שנגנבו לי הבהמות לא הייתי נוזר. הדבר תלוי: אם הבהמות נגנבו לאחר שכבר קיבל על עצמו את הנזירות - אינו יכול להתיר אותה (בפתח הזה של הגניבה), משום שהוא 'נולד' לאחר קבלת הנזירות ואין פותחין בנולד. אבל אם התברר שהם נגנבו קודם קבלת הנזירות - יכול להתיר את הנזירות ב'פתח' הזה. [הרחבת הביאור בענין 'נולד' בגמרא].

וזו טעות טעה נחום המדי: נחום המדי טעה בכך שסבר שפותחים בנולד. הדבר קרה סמוך לחורבן בית המקדש כשעלו נזירים לירושלים שנזרו את הנזירות לפני החורבן, ופתאום הם גילו שבית המקדש נחרב ואין להם אפשרות להקריב את קרבנותיהם (וממילא הם אמורים להישאר נזירים לעולם). ואמר להם נחום המדי: אם הייתם יודעים שבית המקדש נחרב האם הייתם נוזרים? ואמרו לו: לא. ובפתח הזה התיר להם את הנזירות.

אך אמרו לו חכמים: רק מי שהתברר שבשעה שהוא נזר כבר בית המקדש היה חרב - יכול לפתוח בפתח הזה כי אז לא נולד, ולא מי שנזר קודם לכן - כי אז זה נולד.

גמרא: אמר רבה שטפוהו רבנן לרבי אליעזר: רבנן 'שטפו' והעבירו את רבי אליעזר משיטתו אל שיטתם. [הראיה לכך: רבי אליעזר לא חולק במשנה שלנו על חכמים שאמרו לנחום המדי שהוא טעה, משמע שהוא מודה להם. ורבי אליעזר חי בזמן

(המשך בדף הבא ↓)

החורבן, והראיה: שהוא ורבי יהושע נשאו את מיטתו של רבי יוחנן בן זכאי שברח מירושלים בזמן החורבן -רא"ש].

דתן פותחין בנולד: כלומר דבר בלתי צפוי שקרה פתאום, שאם היה יודע שזה מה שיקרה לא היה נודר דעת רבי אליעזר שהוא נחשב ל'פתח' להתיר את הנדר. אבל לדעת חכמים לא פותחים בנולד (משום שדוקא פתח שעלול לקרות מחשיב את הנדר כנדר בטעות, שהרי היה על הנודר לחשוב שכך יקרה, וממילא נמצא שהוא נדר את הנדר בטעות שלא כהוגן. אבל פתח שלא עלול לקרות לא מחשיב אותו כנדר בטעות, שהרי לא היה עליו לחשוב כשהוא נדר על כך וממילא הנדר היה כהוגן).

ואמר רבא אבל פותחין 'בתנאי נולד' וכו': חכמים מודים שאומרים לנזירים שבאו לבית המקדש: 'אם היה בא אדם בשעה שנזרתם את הנזירות ונותן לכם עיצה שלא כדאי לכם לנזור שמא יחרב בית המקדש, האם הייתם שומעים לו? אם הם אומרים: 'כן, ולא היינו נוזרים' – פותחים להם בכך. אפילו שהעיצה הזו תלויה בדבר שנולד (חורבן בית המקדש שקרה לאחר קבלת הנזירות), כי עצם העיצה אינה נחשבת ל'נולד' (הדבר דומה למובא במסכת נדרים דף כא' שפותחים בכך ש'אם היו מגיעים עשרה בני אדם לפייס אותך שלא תנדור האם היית נודר? ואם אומר 'לא הייתי נודר' מתירים לו).

אמר רב יוסף: אם הייתי שם בשעה שאמרו חכמים לנחום המדי שחורבן בית המקדש נחשב לנולד ולא פותחים בו, הייתי משיב להם שאין זה נולד, כי החורבן היה ידוע מראש. ככתוב בנבואת ירמיה "אֵל תִּבְטְחוּ לְכֶם אֶל דְּבַרִי הַשֶּׁקֶר לְאֹמֵר הַיֵּכַל יְהוָה הַיֵּכַל יְהוָה הַיֵּכַל יְהוָה הֶמָּה" כלומר אל תאמרו: לא נורא אם יחרב בית המקדש הראשון כי הרי לאחר מכן יבנה שוב בית המקדש השני, וכן לא נורא אם יחרב השני כי לאחר מכן יבנה שוב בית המקדש השלישי לימות המשיח.

דחיייה: נהי דידיעי להון: אמנם כולם ידעו שבית המקדש השני יחרב, אך לא היה ידוע מתי זה יקרה. ולכן זה נחשב לנולד, כי הנזיר לא העלה בדעתו שזה יקרה בתוך ימי הנזירות שלו.

קושיא: **אמר אביי ולא ידעי לאימת:** וכי לא היו יודעים מתי הוא יחרב? והרי נאמר בדניאל שהזמן שיהיה בין החורבן של בית המקדש הראשון לחורבן של בית המקדש השני הוא "שְׁבַעִים שְׁבַעִים נְחֻתָךְ עַל עַמָּךְ וְעַל עִיר קְדֻשָּׁךְ" כלומר שְׁבַעִים פעמים של שְׁבַעִים = שמיטות, סה"כ 490 שנה (70 של גלות + 420 של בית המקדש השני).

דחייה: ואכתי: עדיין לא היו ידוע באיזה יום בתוך שנת ה-490 יקרה החורבן, ולכן זה נחשב ל'נולד'.

משנה: היו מהלכין בדרך: שישה אנשים שהיו מהלכים בדרך ובא אדם אחד בדרך כנגדם, ואמר האיש הראשון: הריני נזיר אם האיש הזה הוא ראובן. ואמר השני: הריני נזיר אם הוא לא ראובן. ואמר השלישי לשניים הראשונים: הריני נזיר אם אחר מכם נזיר. ואמר הרביעי לשניים: הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר. ואמר החמישי לשניים: הריני נזיר אם שניכם נזירים. ואמר השישי לכל החמישה: הריני נזיר אם כולכם נזירים. הדין הוא: לדעת בית שמאי כל השישה נזירים. כי לדעת בית שמאי 'הקדש בטעות הוי הקדש' (כדלעיל דף לא, ב). לדעת בית הלל 'הקדש בטעות לא הוי הקדש' ולכן רק מי שטעה בדבריו הוא נזיר. ודבריהם יתבארו בגמרא. לדעת רבי טרפון אף אחד אינו נזיר, כי 'לא ניתנה נזירות אלא להפלאה' כלומר הנזירות צריכה להתקבל באופן ברור ומפורש, ואילו כאן לא היה ברור לכל אחד מהם האם הוא יהיה נזיר או לא.

הרתיע לאחוריו: אם האיש שבא כנגדם הסתובב והלך ולא נודע מיהו – אף אחד מהם אינו נזיר. בגמרא יתבאר שזוהי דעתו של רבי יהודה הסובר שאדם לא מכניס את עצמו לספק, ולכן על דעת כך שהמצב ישאר בספק לא היה מקבל על עצמו נזירות, וממילא היא לא חלה כלל. לדעת רבי שמעון אדם מכניס את עצמו לספק, ולכן כדי לצאת מהספק יקבל על עצמו נזירות נוספת על תנאי: שאם באמת לא היה נזיר באמירה הקודמת עכשיו הוא נהיה נזיר, ואז יוכל להביא קרבן ולגלח (אך לא היה יכול לעשות זאת על הספק, כי אסור להקיף פאות הראש וכן אסור להביא חולין לעזרה).